

Prædiken til Helligtrekongers søndag

Matt . 2, 1-12

Der findes ikke længere skraldemænd, for nu hedder de renovationsarbejdere. Det er åbenbart finere at arbejde med renovation end med skrald, selvom det er præcis det samme. På samme måde er togkontrollører de sidste 10-15 år blevet kaldt togrevisorer.

Også på andre måder findes der omskrivninger af det mindre fine til det fornemme. Finder man det lidt for vulgært at beskrive en, der ikke har tøj på, som nogen, kan man vælge at sige, at han er iklædt adamskostume. Når livet er slut, dør man ikke længere; man sover ind.

En arbejder udfører ganske vist stadig et stykke arbejde, men kaldes nu en lønmodtager, fordi betegnelsen "arbejder" smager for meget af samlebånd, for hurtigt opbrugt ugeløn på den lokale bodega, hustruvold, lokum i gården, og børn, der må gå for lud og koldt vand.

I Afrika er hovedparten af indbyggerne ikke længere negre, men sorte eller farvede, hvilket er ganske pudsigt, når man tænker på, at ordet "neger" stammer fra det latinske ord for "sort". Man slår altså knuder på sig selv for at sige præcis det samme på en anden måde; en måde, man bilder sig ind er finere

og mindre vulgær end det oprindelige ord. Når det gælder børn med en afvigende og problematisk adfærd, skifter benævnelserne lynhurtigt. Betegnelsen "problembarn" er ikke længere velset, da det lyder, som om barnet selv er problemet. Det er uheldigt, fordi man normalt skaffer sig af med problemer. Men man kan jo ikke skaffe sig af med et barn. Man bliver nødt til at adskille barnet og det problem, det slæber rundt på, og som man må hjælpe det med enten at fjerne eller at leve bedst muligt med. Budene på, hvad et sådant barn kan kaldes, er mange. Men at ingen af dem er særlig gode ses af, at de skifter så ofte. Man hører både om adfærdsvanskelige, miljøskadede og samspilsramte børn. Den sidste nye betegnelse er mig bekendt "diagnosebørn"; et ord, der ikke er meget bedre end "problembørn". Alle disse omskrivninger af ord fra noget, man finder smagløst eller nedværdigende, til noget finere og mere respektfuldt, kaldes for eufemismer. Betegnelsen stammer fra et græsk ord, der betyder "lykkebringende tale". Det er altså meningen, at eufemismen skal gøre den, der tales om, mere lykkelig. Så lad os da håbe, at skraldemanden er mere lykkelig, når han kaldes for renovationsar-

bejder, og at togkontrolløren bliver så glad, at han glemmer at udskrive bøden for den manglende billet, når han tituleres ”hr. tog-revisor”.

I dagens evangelietekst støder vi også på en eufemisme. Her hører vi om tre vismænd. Dagen i dag kaldes imidlertid Helligtrekongers søndag. Tretallet går igen, men mens evangeliet taler om vismænd, henviser søndagens navn til konger. Dette skyldes, at man på et tidspunkt har fundet vismændene lidt for ordinære og kedelige. Samtidig har man ladet sig imponere af de gaver, som vismændene havde med. Guld, røgelse og myrra var ikke noget, enhver havde råd til dengang. Det var derimod kongelige gaver, og vupti! var vismændene blevet til konger. Vismændenes visdom var åbenbart ikke tilstrækkeligt fornem. Det kan sådan set være forståeligt nok, for vismændene var sandsynligvis astrologer. De havde jo fulgt stjernen og desuden fremdraget et særligt budskab på baggrund af den. Astrologi var tilmed en anerkendt videnskab på Jesu tid. I vore dage står horoskoper og andre astrologiske udsagn derimod ikke særlig højt i en videnskabelig vurdering. I evangeliet er det dog ikke arten af vismændenes videnskab - eller pseudovidenskab - der er vigtig. Det vigtige er, at vismændene i evangelieteksten står som repræsentanter for den højeste visdom, nemlig Guds. Vismændene afkoder jo himlen, der er Guds hjemsted. Derved bliver de til intet mindre end Guds repræsentanter og budbringere. De højeste herrer - konger og kejsere - er altså slet ikke på niveau med dem. Og dog har man gjort dem til konger. Man har degraderet vismændene til at tilhø-

re den flok mennesker, der skånselsløst kæmpede for at beholde deres magtposition. Man har sat dem ned blandt de menneskelige magthavere i stedet for at lade dem stå som Guds repræsentanter.

Selvom vismændene medbragte dyre gaver, der var konger værdige, besad de dog noget, der var endnu mere kostbart, nemlig indsigt i, hvad det var for et barn, der var blevet født. Udadtil lignede Jesus en hvilken som helst lille baby. Men vismændene vidste, at netop dette lille spædbarn skulle få verdenshistorisk betydning for al fremtid. Selvom de kaldte ham for ”jødernes nyfødte konge”, var han meget mere end det. Betegnelsen skyldtes kun, at Jesus - gennem Josef - nedstammede fra den højt respekterede kong David, hvis regeringstid fortonede sig i det fjerne som Israels guldalder. Denne guldalder regnede man med ville blive genetableret, når Davids rette arving blev født og siden påtog sig regeringsansvaret. Havde de vise mænd været konger, havde der altså også været tale om en stor begivenhed. Men den havde været af indenrigspolitisk art. I kraft af at vismændene ikke var konger, men netop vismænd og Guds repræsentanter, var der tale om noget langt større.

At kong Herodes ikke havde sans for det guddommelige element i Jesu fødsel er helt klart. Han tænkte kun på at fastholde sin egen magt. Da vismændene fortalte, at jødernes konge var født, blev Herodes nervøs for, at knægten nogle år senere ville vælte ham af tronen, sådan som hans forfader, David, i sin tid havde gjort det med kong Saul. Derfor sendte Herodes sine soldater til Betlehem for at dræbe alle drengebørn på to

år og derunder. Jesus var dog allerede bragt i sikkerhed. Guds engel havde nemlig advaret Josef, som derfor var flygtet med sin lille familie til Egypten.

En eufemisme er som sagt en omskrivning af noget, man finder mindre pænt eller tabubelagt. På et tidspunkt har man fundet vismændene for kedelige og grå og derfor gjort dem til konger. Man har ikke været opmærksom på, at man derved degraderede dem.

De vise mænd var dog ikke alene om at være blevet degraderet. Også Gud var blevet degraderet, men for ham var det selvvalgt. Evangeliet fortæller jo netop, at Gud frivilligt lod sig føde som et sårbart menneske. Hele livet levede han udsat for spot og magthavernes modarbejdelse. Ingen metoder var for ufine til at blive ham kvit. Derfor udgjorde hans død på korset en naturlig afslutning på hans livshistorie.

Nøgternt set var der ikke noget at sige til, at Jesus blev modsagt. For i Jesus udfordrede Gud os mennesker ved at forene det menneskelige og guddommelige i det lille, nyfødte barn i Betlehem. Afvisningen fulgte prompte med Herodes' barnemord, som Jesus undslap. Det var ganske vist ikke religiøs forargelse, der drev Herodes til denne udåd, men regulært magtbegær. Da Jesus først var blevet voksen og indledte sit virke ved dels at kritisere det eksisterende samfund og dels forkynde om gudsriget, var det en frygt for at miste indflydelse på både det politiske og det religiøse område, der drev hans modstandere til at bekrige ham. Til sidst lykkedes deres forehavende. De vandt, da han døde på korset, men kun i første omgang; for

Redaktion

Sognepræst
Margrethe Dahlerup Koch
Høbrovej 3
6980 Tim
mdk@km.dk

Sognepræst
Søren Jensen
Byløkken 27
8240 Risskov
sjen@km.dk

Søndagslæsning
udkommer hver uge på
www.grundtvig.dk
– hvor man også
kan tilmelde sig
elektronisk nyhedsbrev
om Søndagslæsning

Grundtvigsk Forum
Farvergade 27
1463 København K
Telefon 3373 2800
vartov@vartov.dk

Jesu død mundede jo ud i hans opstandelse og himmelfart. Da viste det sig, at han var langt mere end en kongesøn, langt mere end en politiks rebel, og langt mere end en religiøs fantast. For med sin død, opstandelse og himmelfart ophævede han sin degradering og viste sig som verdens frelser.

At Jesus Kristus er verdens frelser lyder voldsomt, og det er det da også. Det er så voldsomt, at vi snildt kan reagere med skepsis og måske også med hån, sådan som Jesu samtidige gjorde det. Andre griber til en omskrivning af, hvad Jesus er, hvorved de bevæger sig over i eufemismens område. Mange anser Jesus for at være et ideal af humanistisk tilsnit; et ideal, man skal prøve på at efterleve. Andre anser ham for at være en fortidig politisk rebel, der endte som martyr. Muslimer anser ham for at være én i rækken af profeter. Imidlertid er der ingen grund til at omskrive det, Jesus er. For selv om det er stort og uoverskueligt, behøver det jo ikke at være forkert, at Jesus er verdens frelser. At det er, hvad han er, står evangelisten Matthæus ved, idet han fortæller om, at Guds budbringere - vismændene - tilbad den nyfødte Jesus.

Det er netop budskabet om, at Gud blev vores frelser ved at nedlade sig til at leve et liv som vort, der fortælleres om i julen. Derfor er det også det, der slås fast i dag, hvor julefejringen slutter for i år. Samtidig peger dagens evangelietekst fremad, idet den berører den forfølgelse og spot, som blev vilkårene for Jesus. Forfølgelsen og spotten kulminerede på korset, hvor det blev klart, hvor langt Gud ville gå for os, nemlig helt ind i døden.

I dette budskab er der ingen eufemismer eller andre omskrivninger, der skal pynte på sagen; for der kan ikke pyntes på et så pragtfuldt budskab som det, der forkynder, at Gud er med os i liv såvel som i død.

Amen.

Egil Hvid-Olsen

Lyne og Kvong

Salmer:

102, 362, 136, 138, 472, 712.